

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quaestio 13. De haeresibus Manichaerou[m] in Italia exortorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

da ab eodē summo Pontifice indultū fuit, & magnū ac liberales indulgentiæ promulgatae, quas consequerentur, qui se tam pio bello contra tam nefarios homines accigerent. Collectus est itaque exercitus, & illuc missus cum Apostolico legato, cumque ad loca, in quibus pseudoapostoli habitabant, peruenisset, & repentino bello esset aggressus, eos partim inedia & frigore, partim armis oppressi exercitus catholici (Crucesignatorum: captusque fuit Dulcinus, & Margareta, indeque puniti sicut narrat hic. Eymericus, & nos quoque; apertius paulo ante reulimus.

Singuli autem Crucesignati magno protegendæ fidei desiderio excitati proprijs impensis ibat in bellum: nam inter cetera hoc volebant: unde Inquisitores tunc tamen si pauperes, & menduci in hereticos animaduertebant. Huc spectat rex, in c. excommunicamus. §. catholici. extra de heret. g. Qui fuit principium, & auctor huius sectæ. Post hæc verba in codice Cardinalis de Gahara adduntur hæc: Qui, ut Dulcinus dicit, et asserit, fuit noua planta, &c. Barcinonensis ita: Qui fuit præcipuus huius sectæ auctor, sed Bononiensis, & Sabellani lectionem secuti sumus, ut est impressus.

h. Vigefimus error est: quod pro nulla causa, &c. Codices hic sunt varij: Sabellanus, & Bononiensis prope conueniunt cum Barcinonensi impresso, sed codex Cardinalis de Gahara hunc articulum ita habet: Quod, pro nulla causa nec in aliquo casu debet iurare homo, nisi pro articulis fidei, vel præceptis Dei, et omnia alia potest celare. Et quâ tumcunque iuret dicere veritatem coram prælati seu Inquisitoribus, non tenetur respondere de aliquo alio, nec reuelare doctrinam suam, siue errores suos, nec tenetur defendere verbo seu voce, sed semper corde tenere. Si tamen cogatur iurare metu mortis, in eo casu debet iurare verbo seu voce solum, & in mente retinere. Et quod in nullo casu tenetur respondere veritatem, nisi de his, quæ verbaliter continentur in articulis fidei, seu præceptis & si de alijs requiratur, licet ei sine peccato mortali mentiri, & veritatem suæ sectæ negare ore, dummodo teneat eam in corde, ad hoc ut euadat potestatem Inquisitorum, sed debet respondere in faciando, vel negando, seu paliando, quocumque modo tergiverfando, colorando, seu palliando quomodocumque possit pertranfere, &c. Hic errorem a Pauperibus de Lugduno seu Valdensibus acceperunt Pseudoapostoli: Pseudoapostoli germen sunt Valdensium. hoc tamen, quod de iuramento horum hic dicitur, lumen accipiet ex summa fratris Juoneti, p. 5. c. 2. cuius fragmentum extat in vetustissimo illo codice membranaceo manuscripto bibliothecæ Vaticanæ, ubi plene agitur de secta Valdensium. is ergo agens de dispensatione eorum in iuramento ita habet: Distinuerunt olim non iurare omnino, sed quia per hoc facilius deprehendebantur, & condemnabantur cautè dispensauerunt modo iurare, pro se vel pro alio a morte liberando vel defendendo. Cum autem iurare compelluntur, aut paliatis verbis iurant, ne purentur iurasse, sed fictè agunt huiusmodi, & diuersis modis: aut si coguntur ab aliquo iurare, refundunt peccatum in Christum, ut ipsi videantur immunis: aut si iurant per se

A timore mortis, proponunt facere penitentiam, ut pro quatuordecim periculis teneantur vnum attrahere ad sectam suam pro satisfactione peccati. hæc ibi.

i. Tenoris sequentis. In codice Cardinalis de Gahara additur solita Pontificis præfatio in hunc modum.

Honorius Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabilibus Patribus, uniuersis patribus Archiepiscopis, & Episcopis, ac dilectis filijs cathedralium ecclesiarum electis, & vicarijs earundem, ad quos litteræ istæ peruenierint, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

Huius extrauagantis meminit Turrecremata in summa de ecclesijs, lib. 4. par. 2. c. 37. quo loco refert etiam Pseudoapostolorum errores.

QUESTIO XIII.

De hæresibus Manichæorum in Italia exortorum.

S Y M M A R I V M.

- 1 Quo tempore noui Manichæi emerferint.
- 2 S. Petrus Martyr pro fide ab illis occisus.
- 3 Recentiorum Manichæorum errores.
- 4 Manichæorum figmenta de sacramentis.

Triodecima quæstio est: Hæreses & errores Manichæorum, qui insurrexerunt in partibus Italia, & ibi sunt per prælatos, & Inquisitores condēnati, qui sunt?

1 Ad hanc respondemus, quod tempore Domini Innocentij Papæ III. in partibus Italia, videlicet in Archiepiscopatu Mediolanensi, & alijs partibus circumvicinis a insurrexit quidam dicitur Manes, a quo & eius sequaces Manichæi dicitur sunt, qui multas hæreses, & errores publicè diuulgauerunt, & publicè ac imprudenter in Italia prædicauerunt.

2 Pro quarum extirpatione frater Petrus de Verona ordinis Predicatorum, Inquisitor in partibus antedictis, ab ipsis Manichæis hæreticis est gladijs interfectus, ac martyrizatus: & post eodē anno sui martirij sanctorum catalogo aggregatus, ac per sanctam Ecclesiam canonizatus; & hodie clarè multis miraculis gloriosus.

Istorum autem Manichæorum hæreses, & errores sunt isti.

3 Primus error est: quod duos Deos, aut duos dominos asserunt, & færentur. Benignum Deum videlicet, & malignum creatorem omnium rerum visibilium, & corporalium: asserentes non esse facta hæc a Deo patre caelesti, quem dicunt Deum benignum: sed a diabolo malo & Satana, quem ipsi vocant Deum malignum, & dominum huius sæculi, & principem huius mundi, sicque ponunt duos

S creato-

creatores, Deum videlicet, & diabolum; & duas creationes; vnam scilicet corporalium, & visibilibus; aliam inuisibilibus, & incorporalium.

Secundus error est: quod fingunt duas esse ecclesias, vnam benignam, quam dicunt esse sectam suam eamque asserunt ecclesiam Iesu Christi: aliam vero ecclesiam vocant malignam, quam dicunt esse Romanam Ecclesiam, eamque impudenter appellant matrem fornicationum, Babylonem magnam meretricem, & basilicam diaboli, & Satanæ synagogam.

† al. Ecclesie
sanctæ.

Tertius error est: quod omnes gradus, & ordines, & ordinationes ecclesiasticas, & statuta despiciunt, & deprauant, & omnes qui fidem eius tenent, appellant hæreticos, & errantes, nec aliquem posse saluari in fide Romanæ Ecclesiæ dogmatizant.

Quartus error est: quod omnia sacramenta Romanæ Ecclesiæ, domini nostri Iesu Christi, videlicet Eucharistiæ seu altaris, & baptisimi, qui fit in aqua materiali, nec non confirmationis, & ordinis, & extremæ vnctionis, & pœnitentiæ, & matrimonij inter virum, & mulierem; omnia & singula asserunt esse inania, & vana: & confingunt eaquam similia quædam alia loco ipsorum, quæ quasi similia videantur.

Quintus error est: quod confingunt loco baptisimi sancti in aqua, baptisimum alium spirituale, quem vocant consolamentum Spiritus sancti: quando scilicet recipiunt aliquam personam in sanitate, vel in infirmitate ad sectam, vel ad ordinem suum per impositionem manuum, secundum ritum suum execrabilem.

Sextus error est: quod loco consecrati panis Eucharistiæ corporis Christi confingunt quandam panem, quem appellant panem benedictum, seu panem sanctæ orationis: quem in principio mensuræ suæ, tenendo in manibus, secundum ritum suum, benediciunt, & frangunt, & distribuunt assistentibus credentibus suis.

Septimus error est: quod loco sacramenti pœnitentiæ, dicunt esse veram pœnitentiam, suscipere, & tenere sectam, & ordinem suum; & suscipientibus dictam sectam, & ordinem, siue in sanitate siue in infirmitate, dicunt omnia peccata esse dimissa, & tales esse absolutos ab omnibus peccatis suis, siue alia quacunque satisfactione, & absque etiam restitutione, si haberet aliquid de alieno, dummodo seruent sectam & ordinem illum: asserentes se super his habere potestatem eadem, & tantam quantam habuerunt Petrus, & Paulus, & alij Apostoli Domini nostri Iesu Christi: dicentes confessionem peccatorum, quæ sit sacerdotibus Romanæ Ecclesiæ, nihil valere penitus ad salutem: nec Papam, nec aliquem alium de Romana Ecclesia habere potestatem absolendi aliquem à peccatis.

Octauus error est: quod loco sacramenti matrimonij carnalis inter virum, & mulierem confingunt esse spirituale matrimonium inter animam, & Deum, quando videlicet ipsi hæretici Perfecti seu consolati recipiunt aliquem ad sectam, &

A ordinem suum.

Nonus error est: quod incarnationem Domini nostri Iesu Christi ex Maria semper Virgine negauerant asserentes ipsum non habuisse verum corpus humanum, nec veram carnem hominis, sicut habent ceteri homines ex natura humana: nec verè fuisse passum, & mortuum in Cruce: nec verè resurrexisse a mortuis: nec verè ascendisse ad celum in corpore, & carne humana, sed omnia in similitudinem facta fuisse.

Decimus error est: quod Beatam Virginem Mariam, negant fuisse veram matrem Domini nostri Iesu Christi: negant etiam fuisse mulierem carnalem. Sed sectam suam, & ordinem suum dicunt esse Mariam, Virginem, veram pœnitentiam, castam, & Virginem, quæ generat filios Dei, quando recipiuntur ad eandem sectam, & ordinem.

Vndecimus error est: quod negant resurrectionem corporum humanorum futuram, loco eius confingentes quædam spiritalia corpora, & quendam interiorem hominem, in quibus & quolibet dicunt resurrectionem futuram esse intelligendam.

Duodecimus error est: quia dicunt, quod nunquam debet homo comedere carnes, nec rigere eas, nec caleum, nec oia, nec aliquid quod nascatur ex carne per via generationis, seu coitus: sicut ipsi faciunt.

Tertiodecimus error est: quod dicunt, & credunt, quod in animalibus brutis, & etiam in auibus, sunt spiritus illi, qui recedunt de corporibus hominum, quando non sunt recepti ad sectam, & ordinem suum per impositionem manuum ipsorum, secundum ritum eorum; & quod transeunt de vno corpore in aliud corpus: quare non comedunt ipsi aliquod animal, nec aliquod volatile, nec occidunt.

Quartodecimus error est: quia dicunt, quod nunquam debet homo tangere aliquam mulierem.

Prædicti Manichei faciunt congregationem, quam vocant, la conuinenza, pro eo quod habet illi de congregatione inter se multa pacta, atque seruant, quæ sunt peruersa, & iniqua, & Ecclesiæ Dei, & Reipublicæ multum nociua.

Prædicta secta Manicheorum propter eorum præfatos errores, fuit per sanctam Romanam Ecclesiam condemnata, & condemnatur, 24. q. 3. cap. e. quidam autem hæretici, ut in sexta questione prædicta habitum est.

E COMMENT. XXXVIII.

Quæ hac questione commemorat Eymericus de erroribus alicui possent: quoniam tempore Innocentij Papæ III. videlicet circa annos Domini MCC. nulli hæretici Manichei vocati Italiam infestauerunt, sed Cathari, Leonisæ, & si qui fuerunt alij huius sectæ imitatores. Rursus quæ dicuntur ab Eymérico de Manicheis, & erroribus eorum, Catharis illius ætatis penitus conueniunt: unde fit ut lapsus hic auctor videtur. Sed non est planè ita, tum quia et si Catharis hæc conue-

coenitatis & ceteris eius furfuris hæreticis, de Manichæis etiam accipienda sunt: quoniam Cathari antiquorum Manichæorum errores penitus sequebatur, quibus & alios novos adiuugebant: unde Emericus re ipsa inspecta, non Catharos, sed Manichæos appellavit: quia hi per omnia Manichæorum insaniam imbibebant: cum quia scitula vitæ horum hæreticorum utraque appellatio & Manichæorum & Catharorum, præsertim apud viros doctos in vserat: Emericus vero antiquam appellationem est secutus, cum sub ea illius hæretici compræhenderentur: & plane errores, quos hic commemorat, & partim vetustiorum sunt Manichæorum, partim recentiorum: qui antiquorum sunt, velut notummittentur a nobis; qui recentiorum apertius explicabuntur: nam difficilius noscuntur, quæ non sunt passim monumentis litterarum prodita.

De his autem novis Manichæis seu verius Catharis, eorumque erroribus, agit Guido Carmelita in summa de hæresibus tit. de hæresibus Catharorum, & Bernardinus Corius in historia Mediolanensi parte 2. anno MCCXXXIII. & MCCLII. & alibi ex quo intelliges vera esse que de horum exortu in partibus Mediolanensibus scribit hic Emericus.

Sancti Cathari (ut testatur frater Raynerius ordinis Prædicatorum in Summa, quia de eis scripsit, quæ manuscripta apud nos extat) in tres partes siue sectas principales diuisi erant: nam quidam dicebantur Albanenses, alij Concorrenses, alij vero Baglensenses, de quibus dicemus opportunitatis locis.

Insuper quidam dicitur Manes, &c. In codice Bononiensi, Manens, nec male: nam Theodorus in lib. hæreticarum fabularum Manichæos de Manente dictos ait. Manens autem seu Manes priusquam errorem suum divulgaret, ut ait B. Augustinus in lib. de hæresibus. c. 46. Vrbicus dicebatur, siue Subricus, ut scribit sanctus Epiphanius hæresi 66. Theodorus Scythianus, Philastrius Turbonensis appellat. Suidas eius vitam, & facta egregie est profecutus. Beatus Augustinus in lib. de hæresibus to. 6. c. 46. Manichæos dixit dictos fuisse a verbo greco, quod significat insaniam fundere. quod Manichæi fugientes Manichæos per duplex, quasi manna & diuinitatem fundentes se ipsos iactabant, ut, verbi lenocinio rudiores ad se homines pertraherent. Hi in tres partes fuerunt olim distributi, alij auctoris nomen mordicus retinuerunt: alij Macarij, tertij Catharistæ, siue purificatores, dicti sunt ab Augustino loco citato: ex quibus etiam apparet non incepte Emericum hic Catharos vocasse Manichæos, cum & Cathari seu Catharistæ de ea familia essent: quando autem fuerint condemnati, dicam in fine huius questionis.

Horum autem nouorum Manichæorum siue Catharorum auctorem fuisse quendam dictum Manentem, qui tempore Innocentij III. insurrexerit, ut hic scribit Emericus, mihi nondum constat.

A SANCTI PETRI MARTYRIS HISTORIA.

B PRO quarum extirpatione frater Petrus de Verona ordinis prædicatorum, &c.]

Breuitè hic mihi pauca quædam dicenda erunt in gratiam Inquisitorum de B. Petro Martyre Inquisitorum principe, & acris hæreticorum hoste, ut vitam & mores eius intuitu discamus pro fidei catholicæ defensione humiliter: & fortiter sanguinem profunderè. Hic ergo vir sanctus cum protinus ab ineunte ætate singularis probitatis & sanctitatis præbuisse specimen, relictis mundi huius fallacis insidijs, aduertens non esse tutum cum scorpionibus, hoc est, cum hæreticis habitare (nam ex parentibus hæresi deprauitatis traxit originem) sacram ordinis Prædicatorum religionem professus est, in qua multa probitate & doctrina claruit spacio multorum annorum.

denique cum anno MCCL. I. sedis Apostolicæ auctoritate esset Inquisitor in partibus Mediolano subiectis, cumque eodem anno Mediolanum pergeret, relicta ciuitate Como, ad extirpandam hæreticam prauitatem, quidam de ipsorum hæreticorum credentibus, prece illorum inductus & pretio, in itinere eum inuadens multis impressis vulneribus crudeliter iugulauit. Memoriam proditum est, pridie eius diei quam esset interfectus, sublatis ad cælum oculis, fuis lachrymis gemebundum humiliter a Domino postulasse, ut non sineret eum ex hac luce migrare, nisi sumpto pro Christo passionis calice: cuius orationem exauditam fuisse apertissime sequentis diei effectus demonstrauit, quo interfecto perductum fuit sacrum illius corpus Mediolanum, sepultumque ad sanctum Eustorgium, ubi adeo claruit miraculis, ut hæreticos non minus vicerit, ac strauerit occisus, quam antea fecerit viuens.

Cum itaque multis miraculis clareret, Innocentius III. cunctis rite celebratis, ac obseruatis sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ ritibus, Petrum Martyrem nodum exacto post martirium anno primo, octauo, Calendas Aprilis Perusij in catalogum Sanctorum retulit: extatque hodie huius apothecosis, seu canonizationis authenticum

E antea fecerit viuens. Cum itaque multis miraculis clareret, Innocentius III. cunctis rite celebratis, ac obseruatis sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ ritibus, Petrum Martyrem nodum exacto post martirium anno primo, octauo, Calendas Aprilis Perusij in catalogum Sanctorum retulit: extatque hodie huius apothecosis, seu canonizationis authenticum

tiquum rescriptum in libro priuilegij ordinis Predicatorum fol. 26. pag. 2. Innocentio autem quarto vita functo, Alexander quartus ad Pontificam se de euectus protinus sui Pontificatus initio 7 anno videlicet Domini MCCCLIII. Petrum etiam Martyrem egregio commendauit encomio, & canonizationem ab Innocentio celebratam confirmauit rescripto incipiente: Magna magnalia de Beato Petro Martyre. quod habetur in lib. priuilegij ordinis Predicatorum fol. 33.

Huius sancti vitam scripsit Thomas Lentinus Patriarcha Hierosolymitanus, qui eodem tempore floruit eam refert Laurentius Surius tomo 2. de probatis sanctorum historiis, die 29. Aprilis.

Illud memoria dignum est, quod scribit Bernardus Corius in historia Mediolanensi parte 2. anno MCCXX. nempe fratrem Petrum Veronensem auctoritate Apostolica Inquisitorem, statuisse & ordinasse, ut inter cetera statuta reipublice Mediolanensis, multa quoque ponerentur & obseruaretur contra hereticam prauitatem, que breuitatis causa nunc omitto: refert autem ea predicato loco Bernardus Corius idem vero in eadem historia Mediolanensi parte 2. anno Domini MCCCLII. minutissime persequitur factionem credentium hereticorum, qui ad occidendum Petrum Martyrem conuerant, ubi luculenter totum hunc tractatum ponit ob oculos, cum nominibus coniuratorum, patientia Martyris, & miraculis, & ceteris, que interitum eius antecesserunt, & subsequuta sunt.

Postremo sciendum est, Romae die 29. Aprilis huius Beati Petri Martyris festum duplex, & de eo capella solemnem in Ecclesia sanctae Mariae supra Mineruam, a Reuerendissimis dominis Cardinalibus Inquisitoribus Generalibus, alijs sanctae Inquisitionis officialibus, singulis annis celebrari, ex iussu Sixti papae anno Domini MDLXIX. Sixtus vero Pontificatus Max. anno incarnationis Dominice 1586. Idibus Aprilis, eiusdem diem natalem sub eodem duplici officio ab omnibus ecclesiasticis celebrari & recitari iussit constitutione quadam incipientem Sanctorum Christi militum.

Primus error est: quod duos deos, &c. Hi Cathari etiam siue recentiores Manichei eadem errorem mordicus defendebant, ut intelligas vere scripsisse Tertullianum in libro de praescriptio. haereticorum, c. 1. nullam fuisse tam turpem heresim, quam labentibus seculis alij non excitarent, secuti que fuerint.

Quod vero recentiores Manichei seu Cathari de duobus deis seu principijs impie fabulantur, non est vno modo inter eos receptum, nam Belazmansa Veronensis, qui fuit princeps horum hereticorum in Italia circa annos Domini MCCXXV. & Ioannes de Lugio Bergomensis, qui eisdem fere temporibus vixerunt, valde inter se dissidebant, ut latissime docuit frater Rainerius de ordine Predicatorum, in summa quam anno Domini MCCL. scripsit de Catharis & Leonistis, seu Pauperibus de Lugduno, quem vidi-

Belazmansa
& Ioannes de
Lugio Catha-
rorum duces
in Italia.

mus in vetusto illo codice manuscripto bibliothecae Vaticanae, & manuscriptam nunc habemus, in qua singillatim omnia horum dogmata persequitur, quae nos hic breuitatis causa omittimus, saltem forsitan commodius traditur.

Tertius error est: quod omnes gradus, & ordines, & ordinationes Ecclesiae sanctae, & statuta decipiunt & deprauant. Ita Barcinonensis, Bononiensis, & Sabellianus. Unde velle videntur, quod omnia sacramenta, caeremoniae, & leges Ecclesiae, si deales & catholicos decipiunt, deprauant, & corrumpunt: qui sensus satis aperte colligitur ex sequentibus erroribus, quibus Cathari, seu Manichei reiectis Ecclesiae sacramentis, alia ipsorum loco substituebant, ut mox dicemus ex summa fratris Raynerij de erroribus Catharorum. In Directorio tamquam Cardinalis de Gamba legitur, despiciunt & deprauant, qui etiam sensus optime potest eorum sententiae conuenire: nam Cathari & Ecclesiastica sacramenta & ritus despiciunt, hoc est, aspernantur: item etiam & deprauant, quoniam loco verorum falsa sacramenta, & caeremonias substitunt.

Et confingunt tamquam simiae, quaedam alia loco ipsorum, quae quasi similia videantur. Tres errores, quos nunc persequitur Eymericus, videlicet, 5. 6. & 7. ad sacramenta Catharorum spectant, quae mihi breuiter sunt declaranda, ut & hic & alia iuris loca de sacramentis, & consolatione Catharorum loquentia intelligantur, & praesertim cap. filij. de haeret. lib. 6. & c. 19. Concilij Narbonensis.

Sciendum ergo est, hos recentiores Manicheos, seu Catharos (ut in praedicta summa docet frater Raynerius) reiectis veris Ecclesiae sacramentis, quatuor sibi sacramenta inania, illicita, & sacrilega co-

infixisse, videlicet: manus impositionem, panis benedictionem, penitentiam, & ordinem. Manus impositio vocatur ab eis consolamentum, & spiritualis baptisimus, seu baptisimus Spiritus sancti: sine qua secundum eos, nec mortale dimittitur, nec Spiritus sanctus alieni datur: sed per eum solummodo ab eis factam, utrumque conferri mentuntur.

Hec autem manus impositio hoc ritu absoluitur apud eos, eorum praepositus (de quo mox dicemus) cum aliquis ex ipsis incidit in peccatum, aut ad seculam eorum conuertitur, per manus impositionem consolamentum daturus librum Euangeliorum, vel totius noui testamenti tenet ante peccatum suum: si vero qui consolamentum est recepturus, ubi coram Catharis confessus est in genere dicens se esse peccatorem, & humiliter accedere ad petendam veniam, tunc praepositus absolutione peracta ponit praedictum librum supra caput illius, & ceteri Cathari qui adsunt, manum dextram, & incipiunt suo ordine dicere Dominicam orationem. hoc ritu consolamentum & peccatorum remissionem dicunt se conferre, quam non habent miseri Cathari: de qua extat insignis locus in Concilio Narbonensi, cap. 19. in haec verba: Si consolationes eorum, ubi eum quem consolantur, in haereticum recipientes per impositionem manuum se saluare produntialiter

horum principes fuerunt in Italia valde inter se dissidebant. Eymericus vero insigniores quasdam eorum hereses numeravit.

Quando damnati Manichæi tam veteres quam recentiores.

K Prædicta secta Manichæorum fuit per sanctam Romanam Ecclesiam condemnata. Non dicit a quo fuerint Manichæi damnati, ceterum si de vetustis Manichæis loquamur, sepius damnati sunt, & repressi per viros sanctos & summos Romanos Pontifices. in eos enim inuehit Augustinus in libris contra Faustum Manichæum. Vicentius Lyriensis, Titus Bostra, & Diodorus Metropolis Cilicia Episcopi, Gregorius Laodicensis, & Eusebius, et in Decretis Siricij Pape rescriptum extat quorundam Episcoporum, quo etiam insania Manichæorum comprimitur, & Anastasius Papa primus, qui seddit anno Domini CCCC. Epistola quædam decretali prima, & tertio, multa contra Manichæos statuit, & demans eos. Et leges quoque, civiles seuere in eos animaduertunt. I. Manichæos. C. de heret. Iam tempore Pij secundi, Joannes Turcremata Pontificis insu tractatum collegit quinquaginta veritatum contra quinquaginta errores Manichæorum. Damnatis autem vetustis Manichæis, ceteri quoque, qui eos sequuntur, damnati censentur.

Quod si de recentioribus. Catharis, seu Manichæis damnationem postules, eam fecit primum Alexander Papa III. in Concilio Lateranensi cap. 27. anno Domini MCLXXX. quo tempore iam oriri ceperat Cathari: postea vero Gregorius Papa Nonus, anno Domini MCCXXXVI. & habetur in cap. excommunicamus 2. extra de heretic.

QVÆSTIO XIII.

De hæresibus Valdensium:

S Y M M A R I V M.

- 1 Valdensium, seu pauperum de Lugduno origo.
- 2 Valdenses varijs nominibus appellati: & quare.
- 3 Valdensium hæreses viginti.

Vartadecima quæstio est: Hæreses & errores Valdensium, seu Pauperum de Lugduno, vel in zabbatato rum (quod idem est) qui insurrexerunt in partibus Franciæ, ibidem per prælatos, & inquisitores condemnata, & ad huc frequentius condemnantur, qui sunt?

1 Ad hanc respondemus, quod tempore domini Gregorij Papæ IX. & circa annum Domini MCCCLXX. insurrexit in partibus Gallicanis, in Archiepiscopatu, & Ciuitate Lugdanensi, quidam vocatus Valdensius seu Valdensis, qui relictis omnibus proposuit seruare Evangelicam paupertatem, sicut Apostoli seruauerunt, qui plures sibi adherentes habuit, & congregationem magnam virorum, & mulierum fecit. Hi hereses, & errores infra scriptos secretè, & publicè dogmatizauerunt: & tandem Archiepiscopum, & Ecclesiam metuentes, inde fugerunt per partes Franciæ, & Italiæ dispersi: quam plures complices habuerunt, multumque creuerunt,

& vsque hodie errores suos hinc inde seminauerunt.

2 Hi enim vocantur Valdenses à Valdese eorum magistro errorum, & auctore. Vocantur etiam Pauperes de Lugduno à Ciuitate Lugdunensi, unde traxerunt originem, & quia vitam elegerunt pauperum. Vocantur, vltius Inzabbatati, quia in eorum secta magis perfecti in zabata courtu, seu sotulari, signum, & speciale distinctum, ad modum seuti, publicè deferebant.

Errores autem & hæreses istorum Valdensium isti sunt.

3 Primus error & hæresis est: quod ipsi nõ sunt subiecti Romano Pontifici, nec alijs prælati Romanæ Ecclesiæ: asserentes, quod eos Ecclesia persequitur, & condemnat in debitè, & iniuste.

Secundus error & hæresis est: quod non possunt excommunicari à Romano Pontifice, nec ab alijs prælati Ecclesiæ, nec ei tenentur obedire, etiam vbi mader, quod dictam eorum sectam deserant, & abiurent.

Tertius error, & hæresis est: quod iurare in iudicio, siue extra iudicium, pro quacunque causa, & in quocunque casu, est illicitum, & mortale peccatum.

Quartus error & hæresis est: quod de iurare in iudicio coram iudicibus si dei, de dicenda veritate, & reuelandi complices suis in hac secta, nõ est illicitum, nec peccatum; immo licitum, atque sanctum.

Quintus error & hæresis est: quod iudicare hominem ad supplicium, vel ad mortem in nullo casu est licitum, immo semper peccatum mortale.

Sextus error & hæresis est: quod decretales Ecclesiæ, & constitutiones domini Papæ de ieiunijs, & festis colendis, non sunt obseruande; sed restanda, & totaliter condemnanda.

Septimus error est: quod ipsi Valdenses quæcumque sint illiterati, nec ab Episcopis Romanæ Ecclesiæ ad sacrum aliquem ordinem promoti tam viri quam mulieres habent potestatem à Deo solo, sicut Apostoli habuerunt audiendi confessiones in foro penitentiali virorum, & mulierum, & penitentias iniungendi, etiam salutare.

Octauus error est: quod indulgentiæ, quæ à Romano Pontifice, seu alijs Prælati Ecclesiæ conferuntur, nullius sunt valoris, efficacis, seu virtutis.

Nonus error, & hæresis est: quod in sacramento altaris panis non transubstantiatur in verum Christi corpus, nec vinum in sanguinem, si sacerdos consecrans sit peccator.

Decimus error & hæresis est: quod omnis homo est peccator, nisi sit de secta eorum; & consequenter quod nullus celebrans, verè conficit Corpus Christi, nisi sit de secta eorum, & credes erroribus eorumdem.

Vndecimus error & hæresis est: quod quilibet siue sit laicus, siue sit clericus, siue sit vir, siue sit mulier, dum tamen sit de secta eorum, potest verè consecrare, & conficere corpus Christi.

Duodecimus error, & hæresis est: quod om-